

Emma Goldmanová, matka ľavicového liberalizmu v USA

Edwin Benson

18. novembra 2021 ✝ *Politika*

Emma Goldmanová so svojím druhom Alexandrom Berkmanom

zdroj: wikimedia commons

Dôkazom svedčiacim o zvýšenej popularite socializmu v Spojených štátoch je aj odvysielanie životopisu Emmy Goldmanovej v rámci série *The American Experience*.

Pokiaľ niekomu meno Emmy Goldmanovej nič nehovorí, bola to žena, ktorá sa vyhlasovala za revolucionárku. Hĺbku jej radikálneho rovnostárstva a nenávisti voči náboženstvu prezrádza aj citát z knihy *Anarchizmus a iné eseje*, z roku 1917:

„Anarchizmus znamená oslobodenie ľudskej mysle od nadvlády náboženstva; oslobodenie ľudského tela od nadvlády vlastníctva; oslobodenie od okov a obmedzení vlády. Anarchizmus znamená spoločenský poriadok založený na slobodnom zoskupení jednotlivcov...“

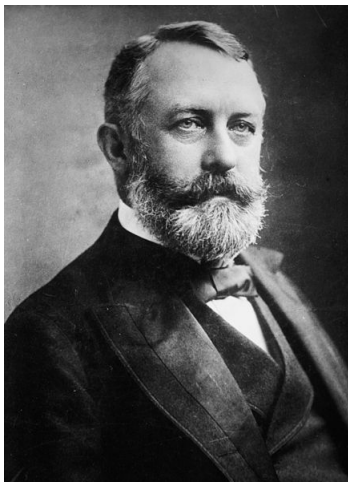
Alebo z jej eseje *Filozofia ateizmu*, publikovanej v roku 1916:

„Filozofia ateizmu predstavuje koncept života bez metafyzického záhrobia či božského Regulátora. Je to koncept skutočného, reálneho sveta s jeho oslobodzujúcimi a rozširujúcimi sa možnosťami krásy stojaceho v protiklade k nereálnemu svetu, ktorý svojimi duchmi, proroctvami a biednym uspokojením udržiaval ľudstvo v stave bezmocnej poníženosti.“

16-ročná Goldmanová prišla do Spojených štátov po tom, ako v roku 1885 opustila Rusko. Usadila sa v New Yorku, kde sa dopyčula o existencii radikálnej skupiny, ktorú hneď aj vyhľadala. Tam sa stretla s Alexandrom Berkmanom, s ktorým potom žila.

Vďaka Berkmanovi sa zoznámila s mnohými ľuďmi. V roku 1892 sa Berkman pokúsil zavraždiť majiteľa oceliarne Henryho Clayho Fricka, aby pomstil smrť útočníkov vo Frickovom závode Homestead Steel Mill. Kvôli priateľstvu s takto neslávne známym Berkmanom získala Goldmanová medzi radikálmi istú povesť a

tiež popularitu. Živila sa písaním a prednášaním. Neskôr ovplyvnila Leona Czolgosza, ktorý v roku 1901 zavraždil prezidenta Williama McKinleyho. Noviny ju označili za šedú eminenciu šialeného vraha. Goldmanová bola po atentáte zatknutá, neskôr však prepustená, pretože neexistoval dôkaz o tom, že by sa bola priamo podieľala na prezidentovej vražde.

Henry Clay Frick, majiteľ oceliarne

zdroj: wikimedia commons

Počas druhej dekády 20. storočia sa Goldmanová spojila s Margaret Sangerovou, eugenistkou a zakladateľkou organizácie *Planned Parenthood*. Obe boli zatknuté v roku 1916 za porušenie zákona, ktorý zakazoval vyučovanie metód antikoncepcie.

Keď Spojené štáty vstúpili do I. svetovej vojny, bola jej otvoreným oponentom. Vyzývala mladých mužov, aby ignorovali povolávací rozkaz. Jej ďalšie aktivity porušovali zákon o špionáži z roku 1917. Bola teda zatknutá, usvedčená a odsúdená na dva roky väzenia. Po prepustení bola deportovaná spolu s Berkmanom a s vyše dvesto ďalšími radikálmi, ktorí sa narodili v cudzine.

Pred návštevou Sovietskeho zväzu Goldmanová fandila sovietskemu komunizmu. Čoskoro však bola rozčarovaná z despotizmu Lenina a boľševikov. Opustila teda Sovietsky zväz a stala sa akýmsi tulákom živiacim sa písaním, pričom dostávala dary aj od bohatých Američanov. Zomrela v Kanade v roku 1940.

Celý svoj život venovala rozvracaniu, triednej nenávisti a revolúcii. Bolo zaujímavé vidieť, ako televízna spoločnosť PBS zobrazila takýto život.

Tón počas celého filmu bol sympatizujúci. Film začína deportáciou, jednoznačne najkritickejším bodom Goldmanovej života. Mnohé zo slov použitých na opísanie tejto udalosti, sú jej vlastné, vyjadrujúce smútok nad stratou krajiny, o ktorej tvrdila, že ju miluje. Ani jeden z historikov, ktorí vo filme vystupujú, sa nevyjadril kriticky k jej činnosti. Najkritickejší výraz, ktorý vo filme zaznel na Goldmanovej adresu, znel, že bola „*veľmi naivná*“.

Azda najlepší spôsob, ako ukázať tento prístup, je citovať niektoré vety, ktoré odznegli pri opise jej života venovaného revolúcii:

- Odsudzovala kapitalizmus, odsudzovala manželstvo a bojovala za kontrolu pôrodnosti;
- Bola to žena nekompromisná a cieľavedomá;

- Kedykoľvek sa štát stal príliš silným, keď sa začal priveľmi vtierať do života ľudí, keď sa stal príliš krutým, vtedy vždy zaznel hlas Emmy Goldmanovej;
- Prejavovala vášnivý vzdor;
- Bola oddaná slobode prejavu, slobodnému mysleniu, voľnej láske.

Všetky tieto frázy a ešte mnohé ďalšie zazneli počas prvých troch a pol minút programu.

Možno ešte zaujímavejšie sú príbehy, ktoré vo filme vôbec neboli spomenuté. Je jasné, že pri snahe vtesnať sedemdesiatročný život do jednej hodiny, treba vždy niečo vynechať. To, čo sa tvorcovia rozhodli vynechať, však prezradilo ich zámery. Tri veci, o ktorých vo filme nepadla ani zmienka, sú veľmi výrečné.

Emma Goldmanová na policajnej fotografii z roku 1901

zdroj: wikimedia commons

Najdôležitejšou z nich môže byť jej obdiv voči Friedrichovi Nietzschemu a spolupráca s Margaret Sangerovou. Obe postavy sú pre moderných radikálov rozporuplné z veľmi podobných dôvodov. Nietzscheho pojem „nadčloveka“ a Sangerovej eugenický rasizmus boli totiž súčasťou nacistickej filozofie. Akýkoľvek ideologický vzťah s Adolfom Hitlerom je bozkom smrti v modernom svete a títo filmári si toho boli určite vedomí.

Ďalším podivným opomenutím bola skutočnosť, že táto žena, ktorá odsudzovala manželstvo, bola dvakrát vydatá. Prvé manželstvo – po jej príchode do Spojených štátov, ale ešte predtým, ako sa presťahovala do New Yorku – nebolo spomenuté, pretože sa zrejme nezdalo dôležité pre jej príbeh. Samozrejme, keď tvorcovia dokumentárneho filmu považujú manželstvo za niečo bezvýznamné, prezrádzajú veľa o svojom pohľade na svet. Druhé manželstvo, hoci bolo manželstvom z rozumu, malo svoj význam. V roku 1925 sa Goldmanová vydala za škótskeho anarchistu Jamesa Coltona, pričom minimálne jedným z dôvodov pre tento krok bola snaha získať výhody britského cestovného pasu.

Posledným potenciálne významným faktom, ktorý bol vo filme vynechaný, bolo to, že Alexander Berkman spáchal samovraždu. Jeho smrť je spomenutá, ale to, že si ju spôsobil sám, už nie.

Napriek týmto očividným opomenutiam hlavnou zásluhou filmu je, že pomáha tým, ktorí bojujú proti revolúcii, pochopiť **vyšinuté myslenie revolucionárov**. Emma Goldmanová zosobnila toľko aspektov radikalizmu, koľko ich existovalo na začiatku 20. storočia, takže pohľad na jej život, ktorý sa ukázal ako veľmi temný, je určite veľmi poučný.

Filmári taktiež preukázali obdivuhodnú zdržanlivosť pokiaľ ide o jej nemorálne vzťahy. Vzhľadom na jej zanietenú podporu „voľnej lásky“, mohli tvorcovia vykresliť takéto epizódy až v pornografickom detaile. Tento film to nerobí. Aj tieto dve veci sú potrebné na pochopenie života Emmy Goldmanovej.

Mnohí radikáli z prelomu 20. storočia sú dnes už zväčša zabudnutí. Je na našu vlastnú škodu, že o nich takmer nič nevieme. Aj preto by bolo dobré venovať pozornosť omylom napríklad Antonia Gramsciho, teoretika kultúrneho marxizmu, či Rogera Baldwina, zakladateľa Americkej únie občianskych slobôd. Ich chybné teórie sú dnes veľmi živé. Počas života bola Emma Goldmanová označovaná za „*najnebezpečnejšiu ženu v Amerike*“. Keďže mnohé z jej radikálnych myšlienok sú dnes myšlienkami tzv. hlavného prúdu („*mainstreamové*“), je dobré vedieť niečo viac o osobe, ktorá v tomto procese zohrala významnú úlohu.

Zdroj: <https://www.tfp.org/this-was-the-most-dangerous-woman-in-america/>

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/emma-goldmanova-matka-lavicoveho-liberalizmu-v-usa/>